

Prawo: Wchodzi w życie tzw. ustawa Kamilka

W czwartek, 15 lutego wchodzi w życie tzw. ustawa Kamilka, czyli nowelizacja szeregu ustaw dotyczących ochrony małoletnich, którzy stali się ofiarami przemocy. Nakłada ona m.in. na szkoły i przedszkola obowiązek wprowadzenia jednolitych standardów ochrony małoletnich.

Nowelizacja swoją potoczną nazwę wzięła od ośmioletniego Kamilka z Częstochowy, który został zakatowany przez ojczyma. Od 15 lutego wymienione w ustawie podmioty mają sześć miesięcy czasu (do 15 sierpnia 2024 r.) na dostosowanie działalności do zgodności z nowymi przepisami.

Obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich mają organy zarządzające:

- jednostką systemu oświaty, o której mowa w art. 2 pkt 1-8 Prawa oświatowego, czyli m.in. przedszkola, szkoły i schroniska młodzieżowe;
- inną placówką oświatową, opiekuńczą, wychowawczą, resocjalizacyjną, religijną, artystyczną, medyczną, rekreacyjną, sportową lub związaną z rozwijaniem zainteresowań, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni;
- organizator działalności oświatowej, opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, religijnej, artystycznej, medycznej, rekreacyjnej, sportowej lub związanej z rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich;
- podmioty świadczące usługi hotelarskie oraz turystyczne, a także prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony małoletnich.

Czym są standardy ochrony małoletnich

Opracowane na piśmie standardy mają być dostosowane do charakteru i rodzaju placówki lub działalności oraz określać w szczególności:

- zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem placówki lub organizatora, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich;
- zasady i procedurę podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego;
- procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskiej Karty”;
- zasady przeglądu i aktualizacji standardów;
- zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności;
- zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania;
- osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia;
- sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.

W standardach wprowadzanych w szkołach, czy przedszkolach należy określić także:

- wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone;
- zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet;
- procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie;
- zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.

W standardach uwzględnia się sytuację dzieci niepełnosprawnych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Muszą one być też zrozumiałe przez osoby małoletnie.

Placówki edukacyjne mają obowiązek co najmniej raz na dwa lata dokonywać oceny standardów w celu zapewnienia ich dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami. Wnioski z przeprowadzonej oceny należy pisemnie udokumentować.

Wszystkie szkoły czy przedszkola muszą też udostępnić standardy na swojej stronie internetowej oraz wywiesić w widocznym miejscu w swoim lokalu, w wersji pełnej oraz skróconej, przeznaczonej dla małoletnich.

Wersja skrócona ma zawierać informacje istotne dla dzieci i młodzieży.

Sankcje

Za niewdrożenie standardów ochrony małoletnich ustawa przewiduje sankcje.

"Kto, będąc obowiązany do wprowadzenia standardów ochrony małoletnich nie wykonuje tego obowiązku, podlega karze grzywny do 250 zł albo karze nagany. W razie ponownego stwierdzenia niewykonania obowiązku wprowadzenia standardów ochrony małoletnich, sprawca, podlega karze grzywny nie niższej niż 1000 zł" - stanowi ustawa.

Geneza ustawy

Projekt ustawy został złożony w Sejmie w maju 2023 r. po tragicznej śmierci ośmioletniego Kamila z Częstochowy, który został zakatowany przez swojego ojczyma. Kamil zmarł 8 maja u.br. po 35 dniach walki lekarzy o jego życie. Chłopiec był wcześniej wielokrotnie maltretowany przez ojczyma, 27-letniego Dawida B. Mężczyzna znęcał się nad dzieckiem ze szczególnym okrucieństwem. Matka Kamila, 35-letnia Magdalena B., mimo że wiedziała, co robi jej mąż, nie próbowała go powstrzymać. Kamilek wielokrotnie uciekał z domu. Mężczyźnie oraz matce zmarłego dziecka grozi kara dożywotniego więzienia.

"Ustawa Kamila" została uchwalona 28 lipca 2023 r. W prace nad ustawą zaangażowany był zespół Ministerstwa Sprawiedliwości, który współpracował z wieloma psychologami, instytucjami rządowymi i organizacjami społecznymi, a także ekspertami UNICEF.

Część przepisów ustawy obowiązuje już od 29 sierpnia ub.r.

Zgodnie z "ustawą Kamila" od 15 lutego 2024 r. zmianie ulegają m.in. przepisy dotyczące obowiązku przedstawiania przyszłemu pracodawcy zaświadczeń o niekaralności za określone typy przestępstw (w tym przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności).

Nowe przepisy obligują ponadto sędziów, którzy orzekają w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego do udziału w specjalistycznych szkoleniach. Ich celem jest zwiększenie umiejętności rozpoznawania przez sędziów symptomów krzywdzenia dziecka i zapewnieniu jego dobra w sytuacji sporu między rodzicami albo opiekunami.

Ustawa daje podstawę do powołania przez ministra sprawiedliwości Zespołu do Spraw Ochrony Małoletnich. W jego skład będą wchodzić m.in. przedstawiciele instytucji rządowych (m.in. Krajowej Rady Kuratorów), środowisk naukowych, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych.

Zmiany wprowadzone dzięki "ustawie Kamila" zakładają też wdrożenie procedury tzw. Serious Case Review. Chodzi o obowiązek analiz najpoważniejszych przypadków przemocy wobec najmłodszych. Ustalane będzie m.in. dlaczego nie podjęto odpowiednich działań zanim dziecku stała się krzywda, a także co zrobić, aby zapobiec takim zdarzeniom.

Nowelizacja zmienia m.in. przepisy dotyczące wysłuchania dziecka. Będzie ono mogło nastąpić raz w toku postępowania, chyba że dobro dziecka wymaga ponownego przeprowadzenia tej czynności lub taką potrzebę zgłasza samo dziecko. Ponowne wysłuchanie przeprowadzać będzie ten sam sąd, jeśli nie jest to niemożliwe lub nie stoi temu na przeszkodzie dobro małoletniego.

Zmieniają się też niektóre przepisy m.in. Kodeksu postępowania karnego. Jeżeli dziecko zostało ofiarą przestępstwa i żaden z rodziców nie może występować w jego imieniu, sąd lub prokurator będą wnioskować do sądu opiekuńczego o niezwłoczne wyznaczenie reprezentanta dziecka (dotychczas kuratora). Osoby, które będą wykonywać tę funkcję, są zobowiązane przez sąd rodzinny do składania sprawozdań na temat tego, jak wykonują swoją pracę nie rzadziej niż co

cztery miesiące. Zmienia się też stawka wynagrodzenia reprezentanta. Do tej pory adwokaci i radcy prawni, jako kuratorzy, otrzymywali 40 proc. standardowej stawki pomocy prawnej z urzędu. Po zmianach jest to 100 proc. stawki.

Inf. PAP; Fot. PAP/Darek Delmanowicz